

Avrupa Birliği – “Birlik Gümrük Kodu” ile gelen olası değişiklikler

S. Göksu Savtekin

Giriş

“Birlik Gümrük Kodu” (Union Customs Code – UCC) taslağı ilk olarak 20 Şubat 2012 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanmıştır. Beraberinde getireceği çeşitli yeniliklerle 1 Mayıs 2016’da yürürlüğe girmesi planlanan söz konusu taslak; 10 Ekim 2013 tarihinde “952/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Tüzüğü” adı altında AB Resmi Gazetesi’nde yayımlanmıştır. 1 Temmuz 2015 tarihinde ise Avrupa Komisyonu tarafından Yetkilendirilmiş Esaslar ve Uygulama Esasları olarak iki ayrı taslak halinde (Delegated Acts and Implementing Acts) paylaşılmıştır.

Böylelikle şu an için geçerli olan Avrupa Birliği ile üçüncü ülkeler arasındaki eşya ticaretini düzenleyen ve kağıt belgeler ile işlem yapılmasına dayanan Topluluk Gümrük Kodu’nun yürürlükten kalkacağı; Birlik Gümrük Kodu ile en geç 2020’nin sonuna kadar kademeli olarak kağıtsız (elektronik) bir gümrük ortamına geçileceği anlaşılmaktadır.

Birlik Gümrük Kodu’nun yürürlüğe girmesi ile gümrük işlemleri açısından AB ülkelerinin uluslararası ticaret işlemlerini etkileyebilecek temel değişikliklere ve bu bağlamda ülkemizdeki Avrupa Birliği merkezli firmaların operasyonlarında oluşması muhtemel etkilere yer verilmiştir.

1. Eşyanın gümrük kıymetinin belirlenmesi konusundaki değişiklikler

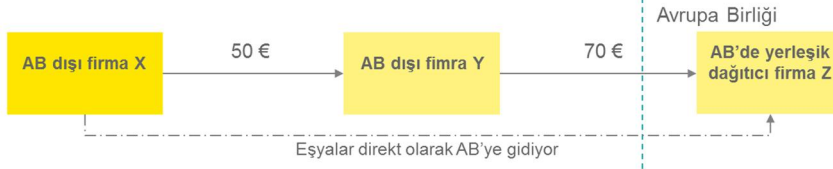
1.A. İlk satış bedeli kuralının kaldırılması

Yayımlanan “Uygulama Esasları” taslağı incelendiğinde yeni düzenlemeler ile gümrük kıymetinin belirlenmesinde ilk kural olan “satış bedeli yöntemi”nin, değişikliğe uğrayacağı anlaşılmaktadır. Özellikle uluslararası tedarik zincirlerine sahip çok uluslu firmaların bu değişiklikten etkilenmesi beklenmektedir.

Söz konusu husus “ilk satış kuralı”nın kaldırılması ile ortaya çıkmaktadır. Yürürlükte olan Topluluk Gümrük Kodu, Avrupa Birliği’ne yapılan zincirleme ihracatlarda gümrük kıymetini belirlerken eşyanın ilk satış bedelinin esas alınmasını mümkün kılmaktaydı. Yeni Birlik Gümrük Kodu’nda ise eşyaya ait gümrük kıymetinin belirlenmesinde esas alınan satış bedelinin tespitinde eşyanın Avrupa Birliği gümrük sınırlarına girmeden hemen önceki, yani “son satış bedeli”nin esas alınması gerektiği yönünde hüküm bulunmaktadır.¹

Örneğin; AB dışındaki bir ülke içerisinde gerçekleşen firmalar arası ilk satış bedeli 50 Euro ve bu ülkeden AB’ye yapılacak ihracattaki satış bedeli 70 Euro olsun. Yürürlükte olan Topluluk Gümrük Kodu’na göre gümrük vergisi ilk satış bedeli olan 50 Euro üzerinden hesaplanmakta iken; Birlik Gümrük Kodu uygulama esaslarına göre gümrük vergisi son satış bedeli olan 70 Euro üzerinden hesaplanacaktır.

Örnek

Topluluk Gümrük Kodu: Gümrük vergileri 50 Euro üzerinden hesaplanacaktır.
Birlik Gümrük Kodu: Gümrük vergileri 70 Euro üzerinden hesaplanacaktır.

Diğer yandan, öne sürülen önceden kazanılmış haklar ilkesi (Grandfathering Clause) de, Birlik Gümrük Kodu’nun uygulama esaslarının yürürlüğe girme tarihinden (Kasım/Aralık 2015) önce yapılan sözleşmelere sahip firmalara 2017 yılının sonuna kadar ilk satış bedeli yöntemini kullanma hakkı tanıyabilecektir. Bu sebeple ilk satış bedeli yöntemini kullanmak isteyen firmaların hızlı bir şekilde aksiyon alması gerekmektedir.

¹ Union Customs Code - Substantial changes to customs valuation in the EU, September 2015, EY Global Trade, Walter de Wit.

1.B. Royalti ve lisans ücretlerinin gümrük kıymetine eklenmesi

Yeni düzenleme ithalat operasyonlarında royalti ve lisans ücreti ödeyen firmaların operasyon modellerini de etkileyecektir. GATT anlaşmasına göre firmalar arasında yapılan royalti ve lisans ödemeleri; "ithal edilen eşya ile ilgili olma" ve "bu eşyanın satış koşulu olma" özelliklerine sahip olduğu durumlarda ithal eşyasının gümrük kıymetine eklenmesi gerekmektedir.

Düzenlenen Birlik Gümrük Kodu Uygulama Esaslarının 136'ncı maddesinin 4'üncü fıkrasında "eşyanın satış koşulu olma" hükmüne ek açıklamalar getirilmiş; ilgili hükümlere göre "eşyanın satış koşulu olma" durumu için aşağıdaki kriterler belirlenmiştir:²

- Satıcı ya da satıcıya bağlı bir kişi alıcıdan bu ödemeyi yapmasını isterse, ya da
- Alıcı tarafından yapılan ödeme satıcının sözleşme ile zorunlu kılması üzerine yapılıyorsa, ya da
- Eşyaların satışı alıcı tarafından lisansöre royalti veya lisans ödemelerini yapmadan gerçekleşmiyorsa.

Yukarıda verilen kanun hükümleri doğrultusunda gümrük kıymetine ilave edilmek suretiyle, vergilendirilecek gümrük vergisi matrahının kapsamının Birlik Gümrük Kodu ile genişletileceği anlaşılmaktadır. Birlik Gümrük Kodu ile vergilendirilecek kapsam genişleyeceği için güncel mevzuat kapsamında gümrük kıymetine ilave edilme şartını sağlamayan kimi royaltilerin yeni düzenlemeler ile kıymete eklenmesi ihtimali ortaya çıkacaktır.

Öte yandan, ticari marka (trademark) royalti ödemeleri için yürürlükte olan Topluluk Gümrük Kodu'nda yer alan bazı istisnalar bulunmaktadır. Şöyle ki;

- Eğer alıcı ürünleri satıcı ile alakasız bir tedarikçiden temin etme özgürlüğüne sahip ise ticari marka royaltilerinin satış bedeline girmesine gerek olmamaktadır.
- Geçerli olan ticari marka sözleşmeleri ise genellikle "tedarik etme özgürlüğü" hükmünü barındırmaktadır. Bu hüküm de ticari marka royalti ödemelerinin vergilendirilecek kıymet kapsamını artırmamasını sağlamaktadır.

Fakat Birlik Gümrük Kodu ile ticari marka royaltileri istisnası yürürlükten kalkacaktır. Yeni uygulama ile ticari marka için ödenen royaltilerin de tıpkı diğer royalti ve lisans ücretleri gibi iki koşulu (ithal eşya ile ilgili olma ve eşyanın satış koşulu olma) sağladığı takdirde gümrük kıymetine eklenmesi gerekecektir.³

1.C. Birlik Gümrük Kodu'nun getireceği diğer yenilikler

- **Gümrük antrepolarına konulan ve sonrasında ithal edilen eşyanın gümrük kıymeti**

Yürürlükte olan düzenleme ile D ve E tipi gümrük antrepolarında, eşyanın antrepoya ilk girdiği zamandaki kıymeti kullanılarak ithal edilmesine olanak sağlanmaktadır.⁴ Yeni gelecek olan Birlik Gümrük Kodu ve uygulama esaslarına göre ise bir gümrük antreposundan AB'ye ihraç edilme amacıyla satılan eşyanın satış bedeli AB'ye gerçekleşen satışındaki bedel olarak tanımlanabileceği belirtilmektedir. Yine de bu hükmün tam olarak anlaşılmadığı, konu ile ilgili ileride açıklayıcı düzenlemelerin yapılacağı öngörülmektedir.⁵

Bu sebeple gerekli açıklamalar yapılan kadar D ve E tipi antrepo kullanan firmaların "önceden kazanılmış haklar" hükmünden faydalanmaları için zaman kazanmak açısından sözleşmelerini düzenlemelerinde fayda bulunmaktadır.

² Consolidated preliminary draft of the Union Customs Code Delegated Act (TAXUD/UCC-IA/2014-1) issued by DG TAXUD of European Commission.

³ Union Customs Code - Substantial changes to customs valuation in the EU, September 2015, EY Global Trade, Walter de Wit.

⁴ Council Regulation (EEC) No 2913/92 of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code.

⁵ Union Customs Code - Substantial changes to customs valuation in the EU, September 2015, EY Global Trade, Walter de Wit.

- **Merkezi gümrükleme imkânı**

Ekonomik operatörler eşyanın fiziki olarak gümrük bölgesine girip çıktığı veya eşyanın sunulduğu gümrük idaresine gümrük beyanlarını vermektedirler. Birlik Gümrük Kodu'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte, yetkilendirilmiş yükümlü sıfatına sahip olan ekonomik operatörlerin yerleşik oldukları, ticari kayıtlarını gerçekleştirdikleri ve kendilerine yakın olan gümrük idarelerine gümrük beyanlarını sunabileceklerdir.⁶

Örneğin Almanya'da yerleşik bir firma, yetkilendirilmiş yükümlü ise İtalya, Belçika ya da İspanya'ya ithal edilen eşyaların ithalat gümrük işlemlerini Hollanda'da belgeleyebileceklerdir.

Lakin Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan taslak hükümleri uyarınca merkezi gümrüklemeyle ilgili bu basitleştirmenin transit beyanlarını kapsamayacağı öngörülmektedir.

- **Zorunlu teminat uygulaması**

Topluluk Gümrük Kodu'nda teminat verilme zorunluluğu gümrük idarelerince gerekli olmadığı durumlarda bulunmamaktadır. Öte yandan Birlik Gümrük Kodu'nun uygulama esaslarına göre potansiyel gümrük yükümlülüğün doğabileceği tüm işlemlerde teminat zorunlu kılınmıştır. Kapsamlı teminat verilmesi durumunda ise yetkilendirilmiş yükümlüler için; indirimli kapsamlı teminat ya da teminattan vazgeçme imkânı getirilmiştir.

- **İşleme rejimlerinin tek bir rejimde toplanması**

Birlik Gümrük Kodu ile gelen bir diğer değişiklik ise "Dahilde İşleme Rejimi", "Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi" ve "İmha" işleminin tek bir rejim altında "İşleme Rejimi" olarak birleştirilmesidir.⁷ Bu durumun yaratabileceği zorluk ya da kolaylıklar ise yeni gümrük kodunun yürürlüğe girmesi ile anlaşılacaktır.

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş. 'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.

⁶ Union Customs Code: update on the delegated and implementing acts and AEO — Customs Simplifications status, TradeWatch June 2015

⁷ Consolidated preliminary draft of the Union Customs Code Implementing Act (TAXUD/UCC-IA/2014-1) issued by DG TAXUD of European Commission.